

İSRAİL LOBİSİNİN ABD DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ: JINSA VE FİLİSTİN-GAZZE ÖRNEK OLAYI

The Effect of the Israel Lobby on US Foreign Policy:
Jinsa and Palestine-Gaza Case Study

Doç. Dr. Tekin AVANER* – Dr. Ali BOZÇALIŞKAN**

Geliş Tarihi: 11.05.2024 | Yayına Kabul Tarihi: 8.07.2024

Öz

Çıkar gruplarının hükümetleri etkileme aracı olan lobiler veya lobicilik en yaygın olduğu ülke olan ABD'de sistemli bir şekilde faaliyet göstermektedir. Bu lobilerin siyasi ve mali bakımlardan en güçlüsü olan Yahudi/İsrail lobisinin Kongre ve Yönetim nezdindeki nüfuzunun etkisiyle ABD, İsrail'e Filistin'e karşı politikasında olağanüstü destek vermektedir. Yahudi lobisinde fikir ve uygulama düzeylerinde kimi farklılaşmalar görülmekle birlikte, temel hedef İsrail devletinin hayatta kalmasında ABD yönetiminin verdiği söz konusu desteğin sürdürülmesidir. Lobinin sağ kanadında yer alan Amerikan Ulusal Güvenliği için Yahudi Enstitüsü (JINSA), İsrail'in Gazze'ye yaptığı son saldırıda da şahin tutumunu devam ettirmiş ve İsrail'e koşulsuz destek verilmesinin temini yönünde ABD'li karar vericiler nezdinde yoğun girişimlerde bulunarak İsrail ile ABD'nin çıkarlarının tam olarak örtüştüğü algısını pekiştirmeye gayret göstermiştir. Yahudi lobisinin söz konusu çalışmaları-na karşın, ABD dış politikasını tümüyle kendi istedik-

Abstract

Lobbies, or lobbying as a means for interest groups to influence governments, operate systematically in the United States, where they are most prevalent. The Jewish/Israeli lobby is the most politically and financially powerful of these lobbies, and its influence in Congress and the Administration has resulted in extraordinary support for Israel in its policy towards Palestine. Although there are some differences in the Jewish lobby in terms of ideas and implementation, the main objective is to maintain the US administration's support for the survival of the State of Israel. The Jewish Institute for National Security of America (JINSA), which is on the right wing of the lobby, has maintained its hawkish stance in the recent Israeli attack on Gaza and has worked to reinforce the perception that the interests of Israel and the United States are fully aligned through intensive efforts to secure unconditional support for Israel from US decision-makers. Despite the efforts of the Jewish lobby, it would not be a correct analysis to claim that they

* Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, tekinavaner@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4014-0131

** Romanya Bilimler Akademisi, abozcaliskan@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-1421-6673

leri şekilde yönlendirebildiklerini ileri sürmek doğru bir analiz olmayacaktır.

have been able to steer US foreign policy in the way they want.

Anahtar Kelimeler: Lobi, lobıcılık, Yahudi/İsra- il lobisi, JINSA, Filistin, Gazze

Key words: Lobby, lobbying, Jewish/Israel lobby, JINSA, Palestine, Gaza

1. GİRİŞ YERİNE: LOBİ VE LOBİCİLİK

ABD siyasal hayatının kendine özgü olduğu ifade edilebilir. Çeşitli toplumsal gruplar, meslek kuruluşları, işverenler, dini gruplar, kadın derneklerinin Başkanına, Kongreye ya da kamuoyuna seslerini duyurmak için gösterdikleri çabalar canlı bir siyasal tablo hali arz eder. Bu tabloda karşıt ekonomik ve toplumsal çıkarlar yarışmaktadır (çekişme) ve kendi iddialarını kabul ettirmek için rekabet etmektedirler. Baskı grubu kavramı yaklaşık bir asır öncesine aittir ve ilk olarak 1925 yılında Washington'da gazeteciler tarafından dile getirilmiştir. Çıkar gruplarının daha bilinçli ve organize halini işaretlemektedir. Bu uğurda rica, rüşvet, yardım vaadi, tehdit, kamuoyunu etkileme gibi ya da yüz yüze görüşmeler, mektupla, kitle iletişim araçlarını kullanma gibi doğrudan ya da dolaylı baskı yöntemleri izlenebilmektedir. Lobi(cilik) ise görece 19.yüzyıla kadar götürülebilir ve genellikle olumsuz anlam yüklü olarak başlangıç imgelemine karşın 20.yüzyılda genel olarak olumlu görünümüne kavuşmuş bir meslek şeklinde karşımıza çıkmaktadır.¹

Türk Dil Kurumu Sözlüğü lobiyi; “bazı ortak çıkarları olan grupların temsilcilerinden oluşan topluluk” olarak tanımlamaktadır. Cambridge Sözlüğü ise; “Hükümet veya bir resmi kurumu belirli bir hedefe ulaşmak için ikna etmeye çalışan grup” şeklinde anlamı genişletirken; Oxford Sözlüğünde terim, “Yasa yapım sürecini etkilemeye çalışan grup” olarak ifade edilmektedir. Kısaca, lobi, bir grup veya organizasyonun, belirli bir politika veya çıkarı desteklemek veya savunmak amacıyla politikacılar, kamu görevlileri ve diğer etkili aktörlerle iletişim

¹ Rona Aybay (1962), “Baskı Grupları”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27/1-4, 1961'den ayrı bası, İsmail Akgün matb., İstanbul, s.3-6.

kurmasıdır.²

Modern demokrasilerde politika yapma sürecinde önemli rol oynayan lobiler genellikle yasal çerçevede faaliyet gösterir ve siyasi karar alma süreçlerine etki etmeye çalışırlar. Lobi, politikacıları bilgilendirmek, politika önerilerinde bulunmak, yasama sürecine katkıda bulunmak ve politika değişiklikleri için destek aramak gibi çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilebilir.

Lobicilik, lobi faaliyetlerinin yürütülmesi ve politik çıkarların savunulması sürecidir. Genellikle profesyonel lobiler veya lobi grupları tarafından gerçekleştirilir ve politikacılarla, kamu görevlileriyle, medya ile ve diğer etkili aktörlerle ilişkiler yönetilir.

Lobiciler, güvenilir olmasının yanında oyunun kurallarını çok iyi bilen, oyuncularını yakından tanıyan, adeta uzman teknisyen olarak doğru ve yoruma açık olmayan kesin bilgi sahibi, karmaşık konuları net ifade edebilen yetenekli kişilerdir. Kısa belge, not, istatistik, analiz ve tasarı hazırlamada mahirdirler.³

Bu çalışmada, lobiciliğin tanımlanarak hukuki çerçevesinin çizildiği ve sistemdeki yerinin artık sorgulanmadığı ABD'deki en nüfuzlu lobi olan İsrail lobilisinin faaliyetleri mercek altına alınmakta; dışarıdan yekpare görünen bu lobinin aslında farklı ideolojilere sahip çeşitli grupların kontrolünde, ancak sadece İsrail'in yararına hizmet ettiğinin altı çizilmektedir. Bu bağlamda İsrail lobilisinin sağlam örgütlenme, ekonomik-mali güç, siyaset üstü destek, basın-medya desteği ve seçim sonuçlarını doğrudan etkileyen oylara sahiplik ve yönlendirme gibi unsurlar aracılığıyla diğer lobilerden ayrıldığı vurgulanmaktadır. Ayrıca lobinin en önemli kalelerinden biri olan JINSA'nın son Filistin-Gazze örnek olayında yürüttüğü lobicilik faaliyetleri üzerinden ABD'nin dış politikasına nüfuz etme girişimleri değerlendirilmektedir. Çalışmanın son bölümünde ise, yoğun İsrail yanlısı lobiciliğin ABD karar vericileri üzerindeki etkileri irdelenmektedir.

² Kenneth A. Gross, "Lobbying". Encyclopedia Britannica. www.britannica.com/topic/lobbying E.T.: 26 Nisan 2024. Türkiye'de siyaset bilimi alanında ilk yapılan çalışmalar 1950'lerde başlamaktadır ve baskı grupları (pressure group), tazyik grupları, menfaat grupları (interest group: Çıkar terimi Meynaud'ya göre maddi yararları savunmayı olduğu kadar, manevi değerleri korumayı da kapsar. Jean Meynaud (1975), **Politikada Baskı Grupları**, çev. Samih Tiryakioğlu, Varlık Yayınları, İstanbul, s.10.) yahut kamuoyunun etkilenmesi bağlamında değerlendirilmiştir: Nermin Abadan (1956), **Halk Efkârı Mefhumu ve Tesir Sahaları**, Ankara; Yavuz Abadan (1959), "Türkiye'de Siyasi Partiler ve Tazyik Grupları", **Siyasal Bilgiler Fakültesi 100.Yıl Armağanı**, Ankara, s.77-118; Nermin Abadan (1959), "Devlet İdaresinde Menfaat Gruplarının Rolü", **AÜSBF Dergisi**, 14/1, Mart, s.233-248 ve Rona Aybay, a.g.e.; İsmail Güzeliş (1964), **İdarede Baskı Grupları**, Yeni Matb., İstanbul.

³ N. Nisa Bayramoğlu (1985), **ABD'de Lobi Faaliyetleri**, Dış Politika Enstitüsü, Ankara, s.9.

2. ABD'DEKİ İSRAİL LOBİSİ

Hemen her ülkede lobicilik faaliyetleri yürütülmekle birlikte, sahip olduğu siyasi, ekonomik ve askeri güç nedeniyle ABD, lobilerin en fazla yaygın ve etkin olduğu ülke konumundadır. Sadece Washington'da 2016 yılı itibariyle 17.000'den fazla lobi örgütlenmesi bulunduğu ifade edilmektedir.⁴ Söz konusu lobiler arasında İsrail lobisi içinde barındırdığı farklı görüşte gruplar ve oluşumlarla Amerikan siyasetine nüfuz etmede öne çıkmıştır. ABD'nin İsrail'e verdiği olağanüstü diplomatik ve askeri desteğin arkasında lobinin çalışmaları olduğunu ileri sürmek yanlış olmayacaktır.⁵

Bu bağlamda tarihsel olarak bakıldığında İspanyol keşiflerinin Yahudi zenginlerince finanse edildiğine dair iddialar gözden kaçırılmamalıdır. Ayrıca 18.yüzyıldan itibaren artan Yahudi göçleri,⁶ günümüzde 6 milyonluk bir nüfus olmasına karşın birlik içinde davranabilme, seçimlerde blok oy verme alışkanlıkları seçmen olarak etkilerini artırmış, en iyi organize olan, finansal olarak güçlü, karar alma ve kamuoyunu etkileme süreçlerini iyi bir şekilde yöneten lobiler kurmayı başarmış oldukları ifade edilmelidir.⁷

Genel olarak merkez, sağ ve sol ideolojik görüşlü olarak sınıflandırılacak İsrail lobisinin armada gemisini Amerikan İsrail Halkla İlişkiler Komitesi'nin (AIPAC) oluşturduğu ortak kanıdır.⁸ Zira, üye sayısının yüksekliği ve sahip olduğu mali imkanlarla merkez görüşlü Yahudi lobisinin en güçlü ve etkilisidir. Bu nedenle Amerikan Siyonistlerinin resmi kuruluşu olarak da bilinir. Antisemitizmle mücadele etme amacını taşıyan İftira ve Karalama ile Mücadele Birliği (ADL) ve Yahudilerin siyasi, sosyal ve kültürel haklarını savunan Amerikan Yahudi Komitesi (AJC) de bu cemahta olan diğer önemli lobi kuruluşları olup, temel hedefleri ABD'nin İsrail'e desteğinin devamını sağlamaktır.⁹ Merkez Yahudi lobisi İsrail'de

⁴ Jennifer M. Jensen (2016), **The Governors' Lobbyists**, University of Michigan Press, Ann Arbor, p.1. Bu ülkede lobi faaliyetleri 1946'da çıkarılan Federal Regulation of Lobbying Act (Lobicilik Faaliyetlerini Düzenleyen Yasa) çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Müjde Ker Dinçer (1998), **Lobicilik**, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İzmir, s.76.

⁵ John J. Mearsheimer ve Stephen M. Walt (2007), **The Israel Lobby and US Foreign Policy**. New York. Farrar, Straus and Giroux.

⁶ Diaspora kavramının kullanımı ve etkinliği için bkz. R. Cohen (2008), "Global diasporas: An introduction". In **Global diasporas** (2nd ed. p. 219). Routledge.

⁷ Markus Ürek, Nejat Doğan (2011), **Lobicilik ve Baskı Grupları: Devlet, Sivil Toplum ve Demokrasi**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s.67-68.

⁸ Ürek ve Doğan, a.g.e., s.70-72.

⁹ Dov Waxman (2010), "The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States". **Israel Studies Forum**. 25/1 (Summer), p.5-28.

hangi hükümet iş başındaysa onu destekler, buna karşın barış görüşmelerinde İsrail'in güvenliğinden taviz verecek bir tutum içine girmesini istemez. AIPAC'ın temel amacı, ABD'nin, İsrail ile ilişkilerini güçlendirmek ve Arap ülkeleriyle ilişkilerini engelleme noktasında yoğunlaşmaktadır.¹⁰

ABD'deki İsrail lobisinin sağ kanadında Amerikan Ulusal Güvenliği için Yahudi Enstitüsü (JINSA), Amerika Siyonist Teşkilatı (ZOA), Likud'un Amerikalı Dostları, Halkla İlişkiler Enstitüsü, Davut Projesi ve İsrail Projesi gibi çok sayıda kuruluş faaliyet göstermektedir. Diplomasi ve müzakereleri reddeden, askeri güç kullanımının İsrail için en iyi çözüm olduğunu savunan ve "şahin" sıfatına layık görülen bu lobi grubunun temel hedefi, Kudüs'ün bölünmesini, böylece bağımsız bir Filistin devletinin kurulmasını engellemek ve nihayetinde "büyük İsrail" in önünü açmaktır. Radikal İslam'ı temsil ettiğini ileri sürdükleri Hamas, Hizbullah ve bu örgütlerin hamisi olan İran'ı İsrail'in varlığına en büyük tehdit görürler.¹¹ Özellikle askeri ve savunma konularında etkili olan oldukça muhafazakâr nitelikli JINSA, ABD'nin Orta Doğu'ya ilişkin politikalarının oluşturulması ile medya¹² aracılığıyla kamuoyu oluşturulmasında ön plandadır. Sağ kanat lobisinin en ufak İsrail karşıtı söylemi antisemitizm şeklinde etiketlemesi ve susturması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Lobinin bu anlamdaki mağdurlarının başında ise akademisyenler gelmektedir.¹³ Bu mağduriyetin son örneğini Harvard Üniversitesi Rektörü Claudine Gay yaşamıştır. Rektör, 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan Hamas-İsrail savaşı nedeniyle Harvard Üniversitesi kampüsünde ortaya çıktığı ileri sürülen ansemitist harekete karşı "yeterli reaksiyon göstermediği" gerekçesiyle istifaya zorlanmıştır.¹⁴

İsrail lobisinin sol kanadı ise, diplomasi, müzakere ve barış için karşılıklı tavizi kabul eden anlayışa sahip oldukları için "güvercin" olarak nitelendirilmektedir. Bu lobi altında Ameinu, Amerikalılar Barış İçin Şimdi, İsrail Politika Forumu, Jstreet ve Meretz USA gibi oluşumlar faaliyet göstermektedir. Sol liberal eğilimli

¹⁰ Bayramoğlu, a.g.e., s.14.

¹¹ Waxman, ibid, s.12

¹² İsrail ABD başta olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinin medyası üzerinde etkilidir. Örneğin New York Times, The Wall Street Journal ve The Washington Post oldukça etkili basın kuruluşlarıdır. Elif Yıldız ve Bilgihan Gültekin (2007), "Yahudi Lobileri", **Lobicilik Kavramlarına Giriş**, ed.Bilgihan Gültekin, Leyla Budak, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.168.

¹³ Douglas Little (2008), "David or Goliath? The Israel Lobby and Its Critics". **Political Science Quarterly**. 123/1 (Spring). p.151-156

¹⁴ www.aljazeera.com/news/2024/1/3/why-has-harvard-president-claudine-gay-resigned E.T.:3.01.2024.

lobi, Kudüs'ün paylaşımı ve Filistin devletinin kurulmasına karşı çıkmamakta; ABD'nin İsrail üzerinde bu yönde baskı kurmasını istemekte ve genel olarak İsrail-Arap barışını aramaktadır.¹⁵

Öte yandan, ABD'deki İsrail lobisi sadece resmi olarak faaliyet gösteren kuruluşlardan oluşmamaktadır. Lobi içerisine onlarca düşünce kuruluşunu, nüfusu 75 milyondan fazla olan Hıristiyan Evanjelistleri¹⁶ neo-muhafazakarları ve Amerika nüfusunun sadece %2.4'ünü oluşturan her ABD'li Yahudi kökenli vatandaşı eklemek yanlış olmayacaktır. Buna ilaveten, ABD yönetim kademelerinde ve Kongre'deki çok sayıda Yahudi kökenli devlet adamı, siyasetçi ve bürokrat, İsrail'in doğal savunucusu olabilmektedir. İsrail lobisi etki ve gücünü esasen bu kadar geniş tabana yayılmış örgütlü ve çoğunlukla eşgüdüm halinde çalışan bir yapıdan almaktadır. Bu noktadan hareketle lobinin etki ve nüfuz sahibi olmasının nedenlerini ayrıntılı olarak incelemek uygun olacaktır.

2.1. İsrail Lobisinin Etkin Olmasının Nedenleri

- a. Örgütlü Yapı: İsrail lobisinin en önemli güç çarpanı örgütlü olmasıdır. Yukarıda kayıtlı siyasi yelpazenin farklı renklerin oluşturulan kuruluşlar, İsrail'in varlık ve güvenliğini koruma yönünde yasal zeminde özgürce ABD karar vericilerini etkilemeye çalışır. Özellikle, Amerikan Kongresi'nde etkili bir şekilde lobi yaparak ve politikacılara doğrudan erişim sağlayarak İsrail'in çıkarlarını savunur. AIPAC gibi önde gelen İsrail destekçisi kuruluşlar, yıllık konferanslar ve etkinlikler düzenleyerek politikacıları ve politika yapımcıları bir araya getirir ve İsrail lehine politikaları teşvik eder.¹⁷
- b. Mali güç: Lobi önemli miktarda finansal kaynağa sahiptir. Bu kaynaklar Yahudi Amerikalıların ve destekçilerinin bağışlarından, lobi üyelik aidatlarından ve daha da önemlisi iş dünyasının desteğinden gelir. Zengin ve etkili Amerikalı Yahudi bireyler, politik kampanyalara, lobici faaliyetlere ve eğitim programlarına önemli miktarda fon sağlayarak lobinin etkinliğini artırmaktadır. Ayrıca, American Enterprise Institute (AEI) ve Washington Institute for Near East Policy gibi çok sayıda lobi yanlısı "Think Tank" a işadamları ve şirketlerinin fon aktardığı herkesçe bilinen bir sırdır.

¹⁵ Waxman, ibid, p. 5-28.

¹⁶ Ibid. (3 Ocak 2024)

¹⁷ Michael Desch (2009), "The Israel Lobby: A Structural Realist Interpretation". *European Journal of International Relations*. 15/2. p.341-370.

- c. Siyaset üstü destek: İsrail lobisi hem Demokrat hem de Cumhuriyetçi partilerden geniş bir destek tabanına sahiptir.¹⁸ Siyasi çizgiden bağımsız olarak, birçok Amerikalı politikacı İsrail'e verilen desteği savunmakta ve İsrail lobisinin çıkarlarını desteklemektedir. Bu desteğin altında "İsrail'in Ortadoğu'da demokratik tek devlet olduğu, baskı ve zulümden kaçan Yahudiler için bir sığınak teşkil ettiği ve dört tarafının düşmanlarla kuşatıldığına" dair kuvvetli bir inanç bulunmaktadır. Bu inancı besleyenlerin ise, lobi grupları olduğuna kuşku yoktur.
- d. Medya ve kamuoyu gücü: İsrail lobisi, medya ve kamuoyunu etkileme konusunda tutarlı ve ısrarlı bir strateji izler. Lobinin yanı sıra, Yahudi toplulukları ve İsrail dostu gruplar da İsrail karşıtı haber ve yorumları dikkatli izler ve anında tek sesli bir şekilde tepki verirler.¹⁹

Ana akım medya sıradan Amerikalılara olaylara İsrail yanlısı gözlük haricinde başka bir gözlükle bakma hakkı tanımamaktadır. Bunun sonucunda Gallop firmasının 2012 yılında yaptığı bir ankette Amerikalıların %61'inin İsrail'e sempatiyle baktığının ortaya çıkması normal karşılanmalıdır.²⁰

- e. İsrail'in devlet desteği: ABD'deki Yahudi lobisi İsrail'in çıkarlarını savunurken İsrail de söz konusu lobi gruplarına politik ve mali destek vermektedir. Nitekim, bu destek nedeniyle kimileri başta AIPAC olmak üzere lobi gruplarını İsrail'in ABD'deki "Truva atı" olarak da görür. İsrail'in desteği ortak proje yürütülmesinde işbirliği olabileceği gibi eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerini içerir. Bu yolla ABD kamuoyunun İsrail tarihi, kültürü ve stratejik önemi konusunda olumlu bir bakış açısı geliştirmesi hedeflenir. İsrail'in çoğu Yahudi sermayeli ABD basın ve medyasına doğrudan etkisi lobinin işini kolaylaştırmaktadır. İsrail eski Başbakanı Ariel Sharon'un "Biz Yahudiler ABD'yi kontrol ederiz ve Amerikan halkı bunu bilir."²¹ sözü aslında bu gerçeğin en üst düzeyde itirafıdır.

¹⁸ Jonathan Rynhold (2010), "Pro-Israel Lobby and U.S. Foreign Policy". **Israel Studies**. 15/2. p.67-89.

¹⁹ Zohar Kampf (2015), "The Lobbying of Israeli and Israeli Interests Groups in the United States". **Journal of Political Marketing**. 14/3-4. p.323-348.

²⁰ Dania Koleilat Khatib (2016), "Arab Gulf Lobbying in the United States". **Contemporary Arab Affairs**. 9/1 (Ocak). p.68-81.

²¹ **Economic and Political Weekly** (2006), "America and the Israel Lobby", 41/34 (Ağustos 26 -Eylül 1). p.3651-3653.

2.2. Lobicilik Başarısı Örneği: JINSA ve Gazze

Misyonunu, Kongre, ordu ve sivil kurumların güvenlikle ilgili karar vericilerini ABD'nin özellikle Ortadoğu bölgesindeki savunma ve stratejik çıkarları konusunda eğitmek olarak tanımlayan Amerikan Ulusal Güvenliği için Yahudi Enstitüsü (JINSA), kurulduğu 1976 yılından bu yana etkin şekilde faaliyet göstermektedir. JINSA, güçlü bir ABD-İsrail güvenlik işbirliğinin bölgedeki barışın ve ortak medeniyet değerlerinin yaşatılmasının tek garantörü olduğunu savunmaktadır. Gelişmiş askeri kabiliyetlere sahip, Batı değerlerini benimseyip uygulayan İsrail'in ABD için Ortadoğu'daki en önemli ortak olduğunu ileri sürmektedir.²²

Hamas'ın, bir Yahudi bayramı arifesinde ve 1973 Yom Kippur Savaşı'nın 50. yıldönümünün bir gün sonrasında 7 Ekim'de İsrail'e gerçekleştirdiği saldırıları "barbarca" olarak niteleyen JINSA, İsrail'in Gazze'ye geniş çaplı bir kara harekâtı düzenlemesini ise sivil vatandaşların meşru savunması şeklinde lanse etmiştir.

JINSA'nın son Gazze savaşı bağlamında İsrail'e verdiği destekler arasında;

- 127 ABD'li emekli komutanın 19 Ekim 2023 tarihinde açık bir mektup yayımlayarak ABD'nin Hamas karşısında İsrail'e kuvvetli destek vermesini talep etmesi,

- 30 kadar ABD'li muvazzaf veya emekli emniyet görevlisinin 12 Aralık 2023'te yayınladıkları açık mektupla İsrail ve Yahudi halkına desteğini duyurmaları; Hamas saldırısının ardından ABD'de antisemitizm hareketlerinin arttığı vurgulanarak Yahudi toplumunun güven içerisinde yaşamasının önemine dikkat çekmeleri,

- ABD'li emekli askerler ve İsrailli yetkililerin katılımıyla 1 Mart 2024'e kadar İsrail'i savunan toplam 34 webinar gerçekleştirilmesi,

- JINSA web sayfasında Hamas ve İran'ı suçlayan çok sayıda analiz, yorum ve ulusal güvenlik brifingi yayınlanması,

- Gazze savaşının ayrıntılarının İsrail gözünden günlük basın bülteni ve duyurular yoluyla kamuoyuna sunulması,

²² <https://jinsa.org> E.T.: 1 Mart 2024.

- JINSA uzmanlarının 7 Ekim'den itibaren 55'ten fazla uluslararası medya ve basın organına demeç vererek İsrail politikalarını destekleyici görüş ve yorumlarda bulunması gibi girişim ve faaliyetler bulunmaktadır.

Bunlara ilaveten, JINSA'nın, ABD'li dış politika liderleri ve uzman akademisyenlerin yer aldığı bir forum olan Vanderberg Koalisyonu'yla birlikte geliştirdiği ve Şubat 2024 sonu kamuoyuyla paylaştığı ortak proje daha dikkat çekicidir. Proje kapsamında ulusal güvenlik konularında çalışmış yetkililer, düşünce kuruluşlarında görevli bölge uzmanları, ünlü Yahudi aktör, müzisyen ve hukukçuların yer aldığı bir görev gücü teşkil edilmiştir. Söz konusu görev gücünün misyonu, Hamas sonrası ortaya çıkacak Gazze'de ABD, İsrail ve diğer müttefikleri başta olmak üzere Filistin halkının çıkarlarını koruyacak, insani yardımları ulaştıracak ve yeniden inşa çalışmalarını güvenli bir ortamda yürütecek bir yapı oluşturulması amacıyla uluslararası bir fon teşkil edilmesi olarak açıklanmıştır. Bu fonun bölge barışını arayan, İran ve vekillerinin yıkıcı çalışmalarını istemeyen Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır gibi meşru çıkarlara sahip, kaynakları zengin ülkelerce kurulması ve yönetilmesi önerilmektedir. Proje kısaca, İsrail'in Hamas'tan arındırdığı bir Gazze'ye acil insani yardımların güvenli şekilde ulaştırılması ve yeniden imar faaliyetleri için hibe fonu oluşturulmasını içermektedir. Tabiatıyla, Gazze'yi tümüyle yıkan, Filistin halkını soykırım niteliğinde yerinden ederek yüksek bir can kaybına neden olan İsrail ve en büyük destekçisi ABD'ye herhangi bir maliyet yüklemeyi öngörmeyen projenin başarısına dair soru işaretleri bulunmaktadır. Öte yandan projenin esas amacının, Gazze'de savaş sonrası gerçek bir başarıdan ziyade, İsrail'in sivil ve masum bir nüfusa yönelik toptan savaşının perdelenmesi olduğu açıktır.

JINSA'nın yukarıda sayılan girişim ve etkinlikleri öteden beri ABD'de İsrail lehine yürüttüğü lobicilik faaliyetlerinin esasen küçük bir parçasını oluşturmaktadır. Söz konusu faaliyetlerinin başında ise, ABD ordu ve güvenlik mensuplarının İsrail'e götürülerek ülkenin yerinde tanıtılması, kabiliyetleri hakkında bilgi sunulması ve ulusal davalarına ilişkin bilinçlendirilmeleri gelmektedir.

Emekli asker ve ulusal güvenlik yetkililerine yönelik olan ve JINSA eski Başkanı Benjamin Gettler adına düzenlenen program; emekli general ve amiralleri kapsayan ziyaret programı; komutan adayları ve askeri okul öğrencilerine özel program ile belediye, kent, eyalet ve federal düzeylerde çalışan ABD emniyet

birimleri personelinin terörizmle mücadele kapsamında İsrail'i ziyaret programı (İç güvenlik programı) en önemli JINSA programlar olarak öne çıkmaktadır. Anılan programlar altında şimdiye kadar 500'den fazla emekli komutanın, 200'den fazla emniyet görevlisinin ve çok sayıda asker ya da ulusal güvenlikle ilgili personelin İsrail'e götürüldüğü bilinmektedir. İsrail'e yapılan söz konusu saha ziyaretlerinden dönen ABD'li yetkililerin izlenimlerini siyasetçiler ve bürokratlarla paylaşmaları özellikle takip edilmektedir.

JINSA ayrıca, kendi üst düzey yetkili ve uzmanları için ABD ordusuyla işbirliği halinde düzenli aralıklarla ABD içerisindeki çeşitli askeri üslere ziyaretler tertip etmekte; böylece, ABD'nin İsrail'e askeri alanda verebileceği desteği yerinde gözlemlene fırsatı sunmaktadır.

JINSA, 2020 yılında başlattığı askeri liderler bursluluk programıyla bir ay süreyle ABD ordu mensuplarına yönelik Washington'da bir eğitim programı düzenlemektedir. Buna ilaveten, 2016 yılında kurduğu askeri liderlik eğitim enstitüsünde İsrail ordusu mensuplarınca ABD'nin Ortadoğu'daki müttefik ülkelerinden seçilen komutan ve komutan adaylarına yönelik kurslar verilmektedir.

JINSA'nın, ABD karar vericileri ile kamuoyunu İsrail lehine etkileme araçlarından bir diğerini de ihtiyaç sahibi ABD'li askerlere Noel'de veya Şükran Günü'nde tatil imkanı sunulması programı ile terörle mücadelede üstün başarı gösteren emniyet ve güvenlik personeline ödül verilmesi programı teşkil etmektedir. 2003 yılından bu yana ABD'li askerlerin tatil yapmaları için 1.5 milyon Doları aşkın fon kullanıldığı JINSA'nın internet sitesinde kayıtlıdır.²³

JINSA'nın yukarıda özetlenmeye çalışılan programlarıyla ABD'li askeri ve güvenlik yetkililerini İsrail tezlerine yakınlaştırma, hatta savunma pozisyonuna çekmede başarılı olduğu, ABD'nin devam eden Gazze savaşındaki tutumundan anlaşılabilir.

2.3. ABD Dış Politikasının İsrail Lobisine Karşı Tutumu

ABD siyasetinde parti ayrımı yapmaksızın İsrail ve lobilerine yönelik destekleyici bir tavır veya sempati mevcuttur. 1948'te ABD Başkanı Harry Truman'ın İsrail'in kuruluşunu desteklediğini duyurmasından bu yana Amerikan halkında İsrail'e

²³ <https://jinsa.org> (1 Mart 2024)

yönelik tarafgirlik gelişerek artmıştır. Bunda, Nazi soykırımına uğramış Yahudilere ve ortak kültür zemininde Ortadoğu'da kurdukları Avrupai değerlere sahip devlete duyulan sempati önemli rol oynamıştır. 1960 ve 70'li yıllarda genelde Sovyetler Birliği'nin etkisinde kalan Arap ülkelerinin cezalandırılmasında kilit roldeki İsrail "stratejik değer" olarak görülmüştür.²⁴ Başkan Reagan'ın yönetiminde olduğu 1980'li yıllarda ise, İsrail lobisi kurumsallaşma yönündeki çalışmalarını tamamlamıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte İsrail değerini kaybetmemiş; lobinin Yönetim, Kongre ve medya üçgenindeki faaliyetleri sonuç almayı sürdürmüştür. Filistin barış görüşmelerinin sonuçsuz kalması ve 2003'te Irak'ın ABD güçleri tarafından işgaliyle İsrail'in bölgedeki en büyük hasımlarından birinin ortadan kaldırılması ABD makamlarının lobiye karşı zafiyetini sergilemiştir.²⁵

Buna ilaveten, sekizinci ayına giren son Gazze Savaşı'nda ABD'nin tümüyle İsrail'in yanında yer aldığı; Doğu Akdeniz ve Kızıldeniz'e uçak gemisi dahil askeri yardım göndererek orantısız güç kullanan ve halihazırda yaklaşık 35 bin sivil Gazzeli Filistinli'nin ölümüne, 2 milyona yakın insanın yerinden edilmesine neden olan İsrail'i tamamen kolladığı görülmektedir. Tüm bu desteğe rağmen, İsrail lobisinin küresel bir gücü kendi çıkarları aleyhine davranması konusunda ikna etmesinin sınırları olduğuna dair tartışma da bir yandan sürmektedir. Lobinin gücü ve etkisinin abartılmaması gerektiğini, zira, ABD'nin öz çıkarları söz konusu olunca lobiye dikkate almayacağını savunanlar da bulunmaktadır. Örneğin, 1978'de Mısır ve İsrail arasındaki barış görüşmeleri öncesinde İsrail lobisi ABD yönetimini Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat aleyhine harekete geçirememiş ve ABD'nin istediği şekilde Camp David anlaşması imzalanmıştır.²⁶

²⁴ Mitchell Plitnick ve Chris Toensing (2007), "The Israel Lobby in Perspective. Middle East Report", No. 243, **The War Economy of Iraq**, (Summer). p.42-47.

²⁵ D. Little, ibid, p.151-156.

²⁶ J. Rynhold, ibid, p.67-89.

SONUÇ

ABD'deki İsrail lobisi farklı siyasi görüşlerde olsalar da İsrail'in varlığı ve güvenliğine destekte birleşmekte; Demokrat veya Cumhuriyetçi Başkan, yönetim veya Kongre'de siyasi, mali ve medya güçleri sayesinde etkili lobicilik yapabilmekte; ABD dış politikasını İsrail menfaatlerine uygun yönlendirebilmektedir. Bunların da ötesinde, İsrail'in çıkarlarının ABD'yle birebir aynı olduğuna dair hissiyat ve düşüncesini gerek siyasetçiler gerek halk nezdinde pekiştirmeye gayret etmektedir. Bu algının yerleşmesinde, JINSA örneğinden görüleceği üzere oldukça başarılı oldukları ileri sürülebilir. Buna karşın, İsrail lobisinin ABD dış politikasını tümüyle kontrol ettiği tezi gerçeği tam olarak yansıtmayabilir. Hatta egemenlik ilkesi çerçevesinde, ABD makamlarınca küçültücü ve hakaretamiz olarak da değerlendirilebilir.

Unutulmaması gereken husus ABD'nin hegemon güç olarak bölgesel bir güç olan İsrail'in ve aracı lobilerinin dümen suyuna tamamen girmeyeceğidir. Gazze saldırısında İsrail'e sağlanan sınırsız siyasi ve askeri desteğin arkasında Kasım ayında yapılacak Başkanlık seçimlerine yönelik bir hesap olması ihtimali daha yüksektir. Aslında başka ülkelerde de olduğu üzere, iki ülkenin çıkarları da birebir özdeş değildir. Dönemsel ve konjonktürel koşullar yol arkadaşlığının samimiyet dozuna etki edebilmekte; İsrail lobisinin tüm çabalarına rağmen ABD Yönetimi, geçmişte olduğu gibi günümüzde de öz çıkarları ve global denge politikaları gündeme geldiğinde İsrail'e ayar verici uyarılar da bulunabilmektedir. Tabiatıyla bu ABD'nin, İsrail'i gözden çıkaracağı ve Filistin ya da Arap halklarının tüm taleplerini kabul edeceği bir siyasete döneceğini göstermez. ABD, devam eden Gazze savaşının sona erdirilmesinde lobinin çalışmaları aleyhine İsrail'i bazı tavizlere vermeye zorlayabilir; bölgeye insani yardımı gönderilmesi yönünde sıkıştırabilir veya Refah sınır bölgesine saldırıların ölçeğini küçültebilir. Veya kuzeyde Lübnan sınırında eş zamanlı olarak Hizbullah'a karşı operasyonu geciktirebilir. Çünkü, bölgedeki gelişmelerin kontrolden çıkarak küresel bir kaosu tetiklemesini istemeyecektir.²⁷ Ayrıca, Yahudi lobisinin tam kontrolüne girmiş bir dış politika ABD'nin güvenilirlik ve itibarına da zarar vererek küresel siyasetinde zafiyet unsuru haline gelebilecektir.²⁸

²⁷ *The Economist* (2024), "The New Shuttle Diplomacy". Şubat 3-9, p.35-37.

²⁸ John Newhouse (2009), "Diplomacy, Inc.: The Influence of Lobbies on U.S. Foreign Policy". *Foreign Affairs*, 88/3 (Mayıs/Haziran). p.73-92.

Keza, ABD'nin söz konusu etkenler nedeniyle, İsrail'i frenleyici ve Gazze'ye biraz olsun nefes aldırıcı ateşkes görüşmelerini perde arkasından desteklediği gözlenmektedir. Öte yandan, uluslararası konjonktürün de etkisiyle, İsrail'in Gazze'deki toptan imha saldırısının İran gibi bölgesel aktörleri de içine alacak şekilde genişlemesini istemediği de açıktır. Bunu da İran'ın medyatik drone ve füze saldırısına İsrail'in verdiği yanıtın karar vericilerin söylemsel şiddet ve ölçeğinin altında kalmasından anlamak mümkündür. Esasen, ABD'de Arap veya Müslüman ülkelerin karşı lobi faaliyetlerinin gelişmesi İsrail lobisini dengeleyecek ve Filistin'e yönelik orantısız yıkıcı saldırganlığa verilen koşulsuz desteği kontrol altına alabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abadan, Nermin (1956). **Halk Efkârı Mefhumu ve Tesir Sahaları**, Ankara, 1956.
- Abadan, Nermin (1959). "Devlet İdaresinde Menfaat Gruplarının Rolü", **AÜSBF Dergisi**, 14/1, Mart, s.233-248.
- Abadan, Yavuz (1959). "Türkiye'de Siyasi Partiler ve Tazyik Grupları", **Siyasal Bilgiler Fakültesi 100.Yıl Armağanı**, Ankara, s.77-118.
- www.aljazeera.com/news/2024/1/3/why-has-harvard-president-claudine-gay-resigned
E.T.: 3 Ocak 2024.
- America and the 'Israel Lobby'** (2006). "Economic and Political Weekly", 41/34 (Ağustos 26 -Eylül 1), s. 3651-3653.
- Aybay, Rona (1962). "Baskı Grupları", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 27/1-4, 1961'den ayrı bası, İsmail Akgün Matb., İstanbul.
- Bayramoğlu, N. Nisa (1985). **ABD'de Lobi Faaliyetleri**, Dış Politika Enstitüsü, Ankara.
- Cohen, R. (2008). "Global diasporas: An introduction". In **Global diasporas** (2nd ed. p. 219). Routledge.
- Desch, Michael (2009). "The Israel Lobby: A Structural Realist Interpretation". **European Journal of International Relations**. 15/2, s. 341-370.
- Dinçer, Müjde Ker (1998). **Lobicilik**, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İzmir.
- Gross, Kenneth A. "Lobbying". Encylopedia Britannica. www.britannica.com/topic/lobbying. E.T.: 26 Nisan 2024.
- Güzeliş, İsmail (1964). **İdarede Baskı Grupları**, Yeni Matb., İstanbul.
- <https://jinsa.org> , E.T.: 1 Mart 2024.
- Kampf, Zohar (2015). "The Lobbying of Israel and Israeli Interests Groups in the United States". **Journal of Political Marketing**. 14/3-4, p.323-348.
- Khatib, Dania Koleilat (2016). "Arab Gulf Lobbying in the United States". **Contemporary Arab Affairs**. 9/1 (Ocak), p.68-81.
- Little, Douglas (2008). "David or Goliath? The Israel Lobby and Its Critics". **Political Science Quarterly**. 123/1 (Spring), p.151-156.

- Mearsheimer, John J. ve Walt, Stephen M. (2007). **The Israel Lobby and US Foreign Policy**. New York. Farrar, Straus and Giroux.
- Meynaud, Jean (1975). **Politikada Baskı Grupları**, çev.Samih Tiryakioğlu, Varlık Yayınları, İstanbul.
- Newhouse, John (2009). “Diplomacy, Inc.: The Influence of Lobbies on U.S. Foreign Policy”. **Foreign Affairs**, 88/3 (Mayıs/Haziran), p.73-92.
- Plitnick, Mitchell ve Chris Toensing (2007). “The Israel Lobby in Perspective”. Middle East Report No. 243, **The War Economy of Iraq** (Summer), p.42-47.
- Rynhold, Jonathan (2010). “Pro-Israel Lobby and U.S. Foreign Policy”. **Israel Studies**. 15/2, p.67-89.
- The Economist** (2024). “The New Shuttle Diplomacy”. Şubat 3-9, p.35-37.
- Ürek, Markus ve Doğan, Nejat (2011). **Lobicilik ve Baskı Grupları: Devlet, Sivil Toplum ve Demokrasi**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Waxman, Dov (2010). “The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States”. **Israel Studies Forum**. 25/1 (Summer), p.5-28.
- Yıldız, Elif ve Gültekin, Bilgihan (2007). “Yahudi Lobileri”, **Lobicilik Kavramlarına Giriş**, ed.Bilgihan Gültekin, Leyla Budak, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.163-195.

